

DIPLOMATSKA PRAKSA

Ernest Satou: *Diplomatska praksa*, Holywell-Neopren, Beograd, 2013, 732 str.

U Beogradu je, krajem 2013. godine, na srpskom jeziku objavljeno šesto izdanje knjige *Diplomatska praksa*, pripremljeno na osnovu prvobitne, originalne knjige ser Ernesta Satoua, objavljene 1917, pod naslovom *Vodič kroz diplomatsku praksu (A Guide to Diplomatic Practice)*. Ova knjiga je temeljno prerađena, dopunjena i aktuelizovana, ali je pri tom sačuvan njen osnovni koncept. Urednik izdanja je ser Ajvor Roberts, raniji ambasador Velike Britanije u Beogradu, uz angažovanje tima eksperata za međunarodne odnose i diplomatiju u obavljanju tog odgovornog i nimalo lakog posla. Direktor projekta za objavljivanje te knjige na srpskom jeziku je Miodrag Zarić, privrednik iz Beograda, bez čijeg ličnog angažovanja ovo *prvo srpsko* izdanje ne bi ugledalo svetlost dana.

Pojavljivanje knjige *Satou: Diplomatska praksa* veliki je stvaralački i izdavački poduhvat. Ubijeden sam da će ona biti dočekana raširenih ruku ne samo u Srbiji, nego u cijelom regionu, posebno u Crnoj Gori, Bosni i Hercegovini i Hrvatskoj, u kojima će bez jezičkih prepreka moći da se čita i koristi.

Ta knjiga ima posebnu intelektualnu vrednost, ne samo zato što se u njoj, na jedan moderan način, tretira savremena diplomatska praksa, shvaćena kao raznovrsne primenljive diplomatske i konzularne tehnike, procedure i metode, nego, prije svega, zato što su u njoj na najbolji mogući način definisane kordinate diplomatije kao savremenog sistema, bilo da je riječ o njenim bilateralnim, multilateralnim, konzularnim ili bezbjed-nosnim aspektima.

Knjiga snažno sugerise nužnost da o diplomatiji savremenog doba počnemo da razmišljamo na nov način. To znači da polako prihvatamo realnost da državne nacionalne birokratije gube monopol nad diplomatijom, ne samo zbog pojave diplomatije nevladinog sektora, nego prije svega zbog stupanja na svjetsku političku scenu jednog novog, posebnog oblika multilateralne diplomatije, tzv. mega-diplomatije.

Takvom diplomatijom se, na primjer, tokom prošle godine, veoma agilno bavio gospodin Vuk Jeremić, bivši ministar spoljnih poslova Republike Srbije. Obavljajući jednogodišnju dužnost predsjedavajućeg 67. zasijedanja Generalne skupštine UN, hvatao se u koštac sa gorućim svjetskim problemima i izazovima, kao što su, između ostalih, održivi razvoj, borba protiv siromaštva,

stvaranje šansi za veće zapošljavanje mladih, ljudska prava, zaštita životne sredine i drugo.

U knjizi ser Ajvora Robertsa sistematično, temeljno i analitički obrađene su mnoge teme, izuzetno aktuelne, prije svega životne, koje zavređuju da se o njima nešto više kaže, da se komentarišu, ocjenjuju ili bar pomenu.

Pošto je prostor u ovakvim prikazima uvijek preterano ograničen, skrenuću pažnju samo na dva-tri odabrana pitanja, koja vjerovatno nijesu i najvažnija.

Prvo: Zgusnuti sadržaj posebnog poglavlja te knjige, pod naslovom *Kratka istorija diplomatije*, podsjeća nas i upozorava da se sadašnjost ne može do kraja shvatiti, da se budućnost ne može predviđati ili predskazivati, da se racionalne političke i diplomatske odluke, koje se tiču ne samo sadašnjice nego i budućnosti, ne mogu donositi bez dobrog poznavanja i razumijevanja dubine istorijskog događaja koji su se zbili u drevnoj, davnoj ili bliskoj prošlosti.

Promjene u međunarodnim odnosima, uočljive na geopolitičkoj karti savremenog svijeta, pokazuju koliko su daleki i duboki korijeni erupcija koje doživljavamo i protivurječnosti u kojima živimo.

Drugo: Svaka generacija je vrijeme u kojem je živjela i ono koje mu je neposredno prethodilo nazivala novim, savremenim dobom.

Možda bi naša generacija, pod periodom savremene diplomatije, mogla da računa samo vrijeme poslije Versajske konferencije, održane nakon Drugog svjetskog rata. Na konferenciji je institucionalizovana stalna multilateralna diplomatija, osnivanjem Društva naroda, prve međunarodne organizacije univerzalnog tipa sa stalnim diplomatskim misijama, pored, već od ranije institucionalizovane stalne bilateralne diplomatije, sa svojim ambasadama.

Stalna multilateralna diplomatija, kakvu danas poznajemo i kojoj je u ovoj knjizi posvećena izuzetna pažnja, nije postojala ni u jednom prethodnom istorijskom razdoblju. Sva ranija multilateralna okupljanja predstavnika država na kongresima, konferencijama i slično, bila su samo povremena i privremena.

Treće: U posebnom fokusu ove knjige su diplomatski odnosi kao takvi, bilateralni i multilateralni, i ona nam izdašno pomaže da bolje shvatimo praktičnu stranu njihovog ispoljavanja, uključujući i njihovo bliže teorijsko poimanje.

Diplomatija je živ i složen organizam, podložna nepredvidivim promjenama, čije tkivo treba neprestano izučavati, iznova otkrivati mnogo toga, kako se kaže, poznatog o nepoznatom i nepoznatog o poznatom.

Diplomatija je oduvijek nekako izmicala i izmiče okovima definicije. Na primjer, u savremenoj diplomatskoj teoriji i praksi, ne postoje precizni kriterijumi na osnovu kojih diplomatske odnose, od jedne do druge situacije, kvalifikujemo, recimo, kao normalne, korektne, dobre, dobrosusjedske, savezničke, prijateljske, „bratske“, privilegovane, srdačne, uzajamne (recipročne), neutralne, indiferentne (ravnodušne), neformalne ili *de facto*, hladne, nametnute, pogoršane, zategnute, zaoštrene, degradirane, prekinute, zaustavljene, ob-

ustavljene, posredovane, obnovljene (normalizovane) i druge. U najnovije vrijeme sve češće se spominju i tzv. strateški odnosi, koji se svuda i na isti način pravno i politički ne interpretiraju.

Ubijeden sam da se pažljivim iščitavanjem i izučavanjem knjige ser Ajvora Robertsa, *Satou: Diplomatska praksa*, lakše i brže može stići do pravih odgovora na mnoga otvorena pitanja teorije i prakse savremene diplomatije.

Na kraju, ova knjiga, zajedno sa originalnom knjigom ser Ernesta Satoua, *Vodič kroz diplomatsku praksu*, biće od velike praktične pomoći diplomatama širom svijeta u izučavanju diplomatskog zanata i sticanju potrebnih diplomatskih znanja, kao i svima drugima koji su na bilo koji način u dodiru sa međunarodnim poslovima i odnosima.

David Đ. DAŠIĆ